

Întâlnirea procurorilor șefi secție urmărire penală și judiciară de la nivelul Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție și parchetelor de pe lângă curțile de apel

26-27 mai 2016

Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție

MINUTA ÎNTÂLNIRII

La întâlnire au participat procurori șefi secție judiciară și secție urmărire penală din cadrul parchetelor de pe lângă curțile de apel și Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, precum și un reprezentant din partea Agentului Governamental pentru Curtea Europeană a Drepturilor Omului.

Lucrările au fost deschise de Procurorul General al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, domnul Augustin Lazăr.

În cuvântul său, domnul Procuror General a subliniat că unificarea practicii judiciare reprezintă unul din obiectivele asumate ale activităților de formare organizate de către Ministerul Public și a evidențiat importanța asigurării unei formări profesionale de calitate. În atingerea acestui obiectiv, a menționat importanța asigurării abordării tematicii de formare deopotrivă din perspectivă teoretică și practică, prin cooptarea, în organizarea acțiunilor de formare la nivel descentralizat, de specialiști din rândul cadrelor didactice universitare ale facultăților de profil din marile centre universitare. De asemenea, în atingerea aceluiași obiectiv, a făcut referire la necesitatea valorificării studiilor și articolelor publicate în revistele de specialitate.

În continuare, domnul Procuror General a informat participanții la întâlnire cu privire la stadiul și perspectivele măsurilor implementate în aplicarea proiectului inițiat de Consiliul Superior al Magistraturii privind consilierii de integritate.

În cuvântul său de deschidere, domnul procuror Nelu Ciobanu, Director adjunct al Institutului Național al Magistraturii, a făcut un scurt istoric al întâlnirilor de practică neunitară dedicate procurorilor șefi secție, prima întâlnire de acest fel fiind organizată în anul 2015. A subliniat că organizarea întâlnirilor urmează procedura aprobată de Consiliul Superior al Magistraturii pentru întâlnirile de practică neunitară ale președinților secțiilor specializate ale curților de apel, inclusiv sub aspectul colectării problemelor de practică neunitară prin intermediul parchetelor de pe lângă curțile de apel și întocmirii punctajului de discuții de către formatorul INM, punctaj care include, pentru fiecare problemă de drept pusă în dezbateri, și opinia catedrei de specialitate din cadrul INM. În continuare, a informat participanții cu privire la calendarul întâlnirilor de practică neunitară în materie penală, pentru prima dată, în anul 2016, fiind prevăzută o întâlnire comună a președinților secțiilor penale ale Înaltei Curți de Casație și Justiție și curților de apel cu procurorii șefi secție judiciară din cadrul Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție și al parchetelor de pe lângă curțile de apel.

Pe viitor, INM își propune să crească numărul întâlnirilor dedicate identificării și dezbaterii aspectelor de practică neunitară, astfel încât, similar întâlnirilor organizate pentru președinții secțiilor specializate ale curților de apel, aceste întâlniri să se organizeze, și pentru procurori, semestrial. De asemenea, INM va propune CSM aprobarea unei metodologii de organizare a acestor activități, după modelul celei adoptate deja de CSM pentru întâlnirile președinților de secții din cadrul curților de apel.

În finalul intervenției, domnul Director adjunct a invitat participanții să acceseze materialele de formare publicate pe pagina web a INM (înregistrări video ale conferințelor organizate în materia noilor coduri, cursuri de e-learning elaborate în aceeași materie etc.).

Drept penal – partea generală

✓ **Infracțiunea continuată. Momentul în raport cu care se analizează existența stării de recidivă**

S-a pus problema, în practica judiciară, dacă, în cazul infracțiunilor continuate, existența stării de recidivă se epuizează la momentul consumării sau la momentul epuizării acesteia.

Opinia agreată de participanți, în unanimitate, a fost în sensul că actualul Cod penal nu a adus schimbări de natură a repune în discuție problema. Ca urmare, infracțiunea continuată se consideră săvârșită la momentul epuizării, iar nu la cel al consumării sale (a se vedea, în acest sens, **Vintilă Dongoroz ș.a.** – *Explicații teoretice ale Codului penal român*, Editura Academiei Române, Editura All Beck, București, 2003, ediția a II-a, vol. I, pag. 256).

✓ **Aplicarea regulilor privind concursul de infracțiuni în cazul amânării aplicării pedepsei**

S-a pus problema, în practica judiciară, dacă amânarea aplicării pedepsei, în cazul infracțiunilor concurente, se face separat, pentru fiecare dintre pedepsele aplicate sau se stabilește mai întâi rezultanta acestora, iar apoi se dispune amânarea aplicării ei.

Opinia agreată de participanți, în unanimitate, a fost în sensul că cel de-al doilea punct de vedere este corect, câtă vreme prevederile art. 83 alin. (1) lit. a) C.p. se referă la pedeapsa stabilită, inclusiv în cazul concursului de infracțiuni. Or, pedeapsa stabilită este, în cazul concursului de infracțiuni, pedeapsa rezultantă, pentru a cunoaște cuantumul acesteia și a aprecia dacă este admisibilă amânarea aplicării fiind necesară aplicarea mai întâi a regulilor privind concursul.

✓ **Pedeapsă rezultantă aplicată pentru infracțiuni concurente judecate separat. Amânarea aplicării pedepsei. Suspendarea sub supraveghere a executării pedepsei. Sfera obligațiilor impuse condamnatului**

În practica judiciară s-a pus problema dacă, în cazul anulării amânării aplicării pedepsei ori suspendării executării pedepsei sub supraveghere, urmată de o nouă amânare a aplicării sau suspendare, de această dată a pedepsei rezultante stabilite pentru infracțiunea descoperită inițial și cea care a atras anularea, printre obligațiile impuse inculpatului potrivit art. 85 alin. (2) sau 93 alin. (2) C.p. trebuie să se regăsească obligatoriu și cele impuse acestuia prin hotărârea inițială.

Opinia agreată de participanți, în unanimitate, a fost în sensul că, deși anularea amânării aplicării ori a suspendării sub supraveghere a executării pedepsei are ca efect și faptul că obligațiile inițial fixate ies din puterea lucrului judecat, obligațiile fixate în cazul comiterii de noi infracțiuni nu pot să fie mai puține decât cele fixate inițial, ca urmare se mențin obligațiile stabilite prin hotărârea inițială, la acestea adăugându-se, eventual, alte obligații.

Drept penal – partea specială

➤ **Probleme privind infracțiunile la regimul circulației rutiere**

- ✓ **Distincția dintre tractorul agricol sau forestier și cel rutier. Întrunirea elementelor constitutive ale infracțiunilor prevăzute de art. 334 și art. 335 alin. (1) C.p., în cazul conducerii pe drumurile publice a unui tractor agricol sau forestier**

Dispozițiile art. 334 C.p. și ale art. 335 alin. (1) C.p. incriminează conducerea pe drumurile publice, în diferite condiții, a autovehiculelor și tramvaielor. Or, potrivit art. 6 pct. 6 din O.U.G. nr. 195/2002, tractoarele agricole nu intră în categoria autovehiculelor.

Participanții la întâlnire au fost de acord cu faptul că problema este generată de o deficiență de reglementare. Astfel, deși în cuprinsul O.U.G. nr. 195/2002 au fost operate modificări, în sensul că obligațiile existente în legătură cu autovehiculele și tramvaiele au fost extinse și la tractoarele agricole și forestiere, modificări similare, care să incrimineze expres conducerea acestora pe drumurile publice fără permis de conducere ori fără a le înregistra potrivit legii nu au fost operate la nivelul textelor din Codul penal.

În **opinia unanimă a participanților**, o modificare legislativă pentru clarificarea problemei este oportună.

Având în vedere cele de mai sus, **majoritatea participanților** au fost de acord că, în situația în care tractorul este folosit cu precădere pe drumurile publice, nu ne mai aflăm în prezența unui tractor agricol sau forestier, ci a unui tractor rutier, care este autovehicul și prin conducerea căruia pe drumurile publice se pot comite infracțiuni. Pentru a fundamenta această concluzie, s-a pornit de la ideea că orice tractor îndeplinește condiția esențială pentru un autovehicul, aceea de a se autopropulsa. În ceea ce privește neinclusiunea de către legiuitor a tractorului agricol sau rutier în categoria autovehiculelor, aceasta este determinată de modul de utilizare al acestuia. Astfel, O.U.G. nr. 195/2002 nu definește noțiunea de "tractor", în general, nici pe aceea de "tractor rutier", pe care, de altfel, nici nu le regăsim utilizate în cuprinsul actului normativ, ci doar pe aceea de "tractor agricol sau forestier"; astfel, potrivit art. 6 pct. 30 din O.U.G. nr. 95/2002, "tractor agricol sau forestier" este orice vehicul cu motor, care circulă pe roți sau pe șenile, având cel puțin două axe, a cărui principală funcție constă în puterea sa de tracțiune, conceput în special pentru a trage, a împinge, a transporta ori a acționa anumite echipamente, utilaje sau remorci utilizate în exploatarea agricolă ori forestieră și a cărui utilizare pentru transportul pe drum al persoanelor sau al mărfurilor ori pentru tractarea, pe drum, a vehiculelor utilizate pentru transportul persoanelor sau al mărfurilor nu este decât o funcție secundară; sunt asimilate tractorului agricol sau forestier vehiculele destinate efectuării de servicii ori lucrări, denumite mașini autopropulsate.

Din cele de mai sus putem deduce, interpretând *per a contrario*, că sunt tractoare rutiere vehiculele având caracteristicile de mai sus, destinate însă în principal pentru transportul pe drum al persoanelor sau al mărfurilor ori pentru tractarea, pe drum, a vehiculelor utilizate pentru transportul persoanelor sau al mărfurilor. Ca urmare, în cazul acestora, sunt aplicabile regulile privind autovehiculele, inclusiv în ceea ce privește incriminarea unor fapte ca infracțiuni.

A fost exprimată și opinia minoritară, în sensul că fapta trebuie sancționată ca infracțiune chiar și atunci când conducerea fără permis sau circulația cu un tractor agricol sau forestier neînregistrat, pe drumurile publice, are caracter ocazional, motivat de consecințele grave pe care o astfel de faptă le poate produce (accident rutier).

- ✓ **Incidența art. 334 alin. (4) C.p. în cazul faptei de a conduce pe drumurile publice un autoturism înmatriculat în alt stat, fără drept de circulație în România. Caracterul penal al faptei de a conduce pe drumurile publice un autovehicul având aplicate plăcuțe cu numere de înmatriculare provizorii, cu valabilitate de 5 zile, atribuite de autoritățile altor state**

Potrivit art. 82 alin. (2) din O.U.G. nr. 195/2002, autovehiculele înmatriculate în alte state pot circula în România atunci când sunt îndeplinite, cumulativ, două condiții: să respecte condițiile tehnice prevăzute de Convenția de la Viena din 1968 și să fie asigurate pentru cazuri de răspundere civilă delictuală.

Potrivit alin. (4) al aceluiași articol, dacă autovehiculele înmatriculate în străinătate aparțin unor persoane cu domiciliul sau reședința în România, durata dreptului de circulație este de 90 de zile, cu condiția existenței asigurării anterior menționate.

Cum legea nu distinge între înmatricularea provizorie sau definitivă, **opinia agreată de participanți, în unanimitate**, a fost în sensul că regulile aplicabile în cazul înmatriculării provizorii în străinătate sunt similare.

- ✓ **Art. 336 alin. (1) C.p. Obligatorietatea impunerii obligației prevăzute de art. 85 alin. (2) lit. g) C.p. în sarcina inculpatului**

Opinia agreată de participanți, în unanimitate, a fost în sensul că, față de formularea art. 85 alin. (2) C.p., potrivit căruia instanța poate impune persoanei față de care s-a dispus amânarea aplicării pedepsei una sau mai multe dintr-o serie de obligații, între care și aceea de a nu conduce un vehicul pe drumurile publice, aplicarea art. 85 alin. (2) lit. g) C.p. nu este obligatorie.

- ✓ **Incidența prevederilor art. 338 alin. (2) C.p., în cazul în care conducătorul auto a modificat starea locului accidentului prin schimbarea poziției vehiculului implicat în accident**

Opinia agreată de participanți, în unanimitate, a fost în sensul că dispozițiile art. 338 alin. (2) se referă la fapta persoanei de a modifica starea locului sau a șterge urmele unui accident rutier, indiferent de modalitatea în care acest fapt s-a realizat. Ca urmare, dacă prin schimbarea poziției vehiculului implicat în accident s-a modificat starea locului accidentului, ne aflăm în ipoteza reglementată de acest text de lege. În caz contrar, simpla schimbare a poziției vehiculului, deși interzisă de lege, nu constituie infracțiune.

- ✓ **Art. 111 alin. (6) din O.U.G. nr. 195/2002. Prelungirea dreptului de circulație în cazul comiterii infracțiunilor la care se referă art. 113 alin. (3) și (4) din ordonanță**

Opinia agreată de participanți, în unanimitate, a fost în sensul că, având în vedere faptul că, potrivit art. 111 din O.U.G. nr. 195/2002 ceea ce se prelungește de către organul judiciar este dreptul de circulație, iar nu valabilitatea dovezii eliberate de organele de poliție, în cazul în care un astfel de drept nu a fost recunoscut inițial, el nu poate să fie prelungit.

Este adevărat că textul care reglementează prelungirea nu distinge între diferitele ipoteze din cuprinsul art. 113, folosind, cu referire la organul judiciar, sintagma "poate dispune".

- ✓ **Aplicarea prevederilor art. 335 alin. (2) C.p. în cazul vehiculelor**

Opinia agreată de participanți, în unanimitate, a fost în sensul că prevederile art. 335 alin. (2) se referă la vehicule, în timp ce dispozițiile alin. (1) al aceluiași articol doar la autovehicule și tramvaie.

- ✓ **Infracțiuni la regimul circulației rutiere. Definiția noțiunii de "mostre biologice". Încadrarea juridică a faptei conducătorului auto care refuză recoltarea probelor de sânge invocând fobia față de ace sau afecțiuni care împiedică recoltarea. Calculul retroactiv al alcoolemiei**

Referitor la prima problemă invocată, participanții au agreeat faptul că pentru clarificarea ei trebuie apelat, în lipsa unei definiții legale a noțiunii, la prevederile Ordinului ministrului sănătății nr. 1512/2013. Potrivit art. 7 din acest act normativ, mostrele biologice recoltate pentru stabilirea alcoolemiei sunt cele de sânge, cele recoltate pentru stabilirea prezenței substanțelor psihoactive în organism sunt cele de sânge și urină. Modificarea adusă prevederilor acestui text prin Ordinul nr. 1192/2014 au avut în vedere, între altele, uniformizarea terminologiei cu cea din Codul penal, de aceea sintagma "probe biologice" a fost înlocuită cu "mostre biologice".

Cea de a doua problemă invocată nu este una de interpretare a legii, ci de analiză, în concret, a situației de fapt. Existența unor afecțiuni care să împiedice recoltarea probelor biologice nu poate să fie exclusă teoretic, dar ea nu se poate prezuma, ci trebuie dovedită.

În ceea ce privește dificultățile determinate de prevederile hotărârii nr. 2/2015 a Consiliului Superior de Medicină Legală, reamintim faptul că, potrivit art. 5 alin. (1) și (2) din Ordinul ministrului sănătății nr. 1512/2013, determinarea alcoolemiei se efectuează în conformitate cu Normele procedurale privind efectuarea expertizelor, a constatărilor și a altor lucrări medico-legale, aprobate prin Ordinul ministrului de stat, ministrul justiției, și al ministrului de stat, ministrul sănătății, nr. 255/1134C/2000 și cu metodologia elaborată de către Consiliul Superior de Medicină Legală. Or, potrivit art. 33 alin. (4) din ordinul sus-menționat, expertiza de recalculare a alcoolemiei se efectuează numai în cazurile în care s-au recoltat două probe de sânge la un interval de o oră între ele, precum și, în mod excepțional, în cazul persoanelor aflate în stare clinică gravă: comă, șoc traumatic și/sau hemoragic, intervenții chirurgicale de urgență, dovedite prin documente medicale și de la care nu s-a putut preleva a doua probă de sânge; calculul retroactiv al alcoolemiei nu poate fi efectuat numai pe baza declarațiilor existente la dosar.

Orice alte condiții suplimentare impuse prin hotărâre a Consiliului Superior de Medicină Legală, act cu forță juridică inferioară celor deja citate, încalcă principiul ierarhiei actelor normative, adăugând la actele cu forță juridică superioară.

Ca urmare, dispunând efectuarea calculului retroactiv al alcoolemiei, magistratul nu este ținut a se conforma unor astfel de norme.

Participanții au fost, **în unanimitate**, de acord cu cele de mai sus, dar au adus în discuție o altă problemă, aceea a încadrării juridice a faptei conducătorului auto, care, depistat în trafic ca având alcool în aerul expirat, a refuzat recoltarea celei de-a doua probe de sânge.

Într-o opinie, în acest caz este vorba despre conducerea sub influența alcoolului, în condițiile în care, pe baza rezultatelor primei probe și a valorii înregistrate de alcool-test rezultă o valoare a alcoolemiei peste limita legală, iar nu de refuzul recoltării de probe, acesta din urmă neputând viza o singură probă, ci procedura de recoltare în ansamblul său. În susținerea acestei opinii s-a arătat că pluralul utilizat de legiuitor cu ocazia incriminării refuzului de a se supune recoltării de probe biologice, se referă la probe nu în sens de număr al lor, ci de diversitate (de ex., în cazul în care nu este posibilă recoltarea de sânge, se poate recurge la recoltarea altui tip de materiale biologice).

Într-o altă opinie, este vorba despre sustragerea de la recoltarea probelor biologice.

Punctul de vedere al **majorității participanților** a fost în sensul că prima opinie este cea corectă.

➤ **Probleme privind infracțiunea de abandon de familie**

- ✓ **Incidența dispozițiilor art. 305 alin. (4) din Codul penal anterior, în ipoteza comiterii altor infracțiuni decât cea de abandon de familie, în termenul de încercare, după intrarea în vigoare a Codului penal actual**

În practica judiciară s-a pus problema în ce măsură, după condamnarea inculpatului la o pedeapsă cu închisoarea, cu suspendarea condiționată a executării pedepsei, pentru

infracțiunea de abandon de familie prevăzută de art. 305 din Codul penal anterior, comiterea unei noi infracțiuni, alta decât aceea de abandon de familie, atrage sau nu revocarea suspendării condiționate.

Potrivit art. 15 din Legea nr. 187/2012, pentru punerea în aplicare a Codului penal, măsura suspendării condiționate a executării pedepsei aplicată în baza Codului penal din 1969 se menține și după intrarea în vigoare a Codului penal [alin. (1)], iar regimul acesteia, inclusiv sub aspectul revocării sau anulării ei, este cel stabilit de Codul penal anterior [alin. (2)]. Ca urmare, **opinia agreată de participanți, în unanimitate**, a fost în sensul că soluția dată problemei în discuție depinde de temeiul potrivit căruia s-a dispus suspendarea condiționată a executării pedepsei aplicate pentru infracțiunea de abandon de familie. Astfel, dacă suspendarea condiționată s-a dispus potrivit art. 305 alin. (4) din Codul penal anterior, deci pentru că inculpatul a achitat pensia de întreținere, dar părțile nu s-au împăcat, revocarea va avea loc, potrivit art. 305 alin. (5) C.p. anterior, doar în cazul comiterii unei noi infracțiuni de abandon de familie. Dacă, însă, suspendarea condiționată s-a dispus potrivit dreptului comun, revocarea se va dispune în condițiile art. 83 C.p. anterior.

✓ **Abandon de familie. Consecințele pluralității de subiecți pasivi**

S-a pus problema, în practica judiciară, în ce măsură pluralitatea persoanelor față de care nu este îndeplinită obligația de plată a pensiei de întreținere determină reținerea în sarcina autorului a unei pluralități de infracțiuni, cu referire la prevederile art. 378 alin. (1) lit. c) C.p.p.

Potrivit unei opinii, fiind vorba despre mai mulți subiecți pasivi secundari, dar despre un singur subiect pasiv principal, statul, deoarece infracțiunea vatămă, în principal, relațiile de familie, iar nu pe cele patrimoniale, potrivit art. 238 din Legea nr. 187/2012 pentru punerea în aplicare a Codului penal, este vorba despre o singură infracțiune.

Într-o altă opinie, având în vedere textul art. 378 alin. (1) C.p. care se referă la neîndeplinirea *obligației de întreținere față de cel îndreptățit la la întreținere*, se poate concluziona că este vorba de tot atâtea infracțiuni câte obligații de întreținere avem, astfel încât sunt aplicabile dispozițiile privind concursul de infracțiuni.

Punctul de vedere agreat de majoritatea participanților a fost în sensul celei de-a doua opinii exprimate.

Problema a fost discutată și cu ocazia întâlnirii președinților secțiilor penale ale curților de apel, care a avut loc la București, în noiembrie 2014, punctul de vedere adoptat fiind în același sens.

A fost exprimat și punctul de vedere minoritar, în sensul că prima opinie este corectă, în plus față de cele de mai sus fiind aduse argumente în sensul că: 1) obligația este stabilită printr-un titlu unic, ceea ce este esențial, în condițiile în care abandonul de familie reglementat de art. 378 alin. (1) lit. c) este o formă specială de nerespectare a hotărârilor judecătorești; 2) există, la nivelul unora dintre curțile de apel, practica stabilirii globale a cuantumului pensiei de întreținere, indiferent de numărul copiilor.

Participanții au adus în discuție și o altă problemă, aceea a cazurilor în care pensia de întreținere se stabilește prin înțelegerea părților, în cazul desfacerii căsătoriei în procedura în fața notarului public și au exprimat opinia în sensul necesității unei incriminări separate a neîndeplinirii obligațiilor astfel stabilite. Raportat la legislația actuală, **majoritatea participanților** a apreciat că, în anumite condiții, neplata pensiei de întreținere astfel stabilite poate atrage incidența dispozițiilor art. 378 alin. (1) lit. b) C.p.

✓ **Abandon de familie. Necesitatea caracterului consecutiv al celor trei luni de neplată**

În practica judiciară s-a pus problema în ce măsură, pentru existența infracțiunii de abandon de familie, în forma prevăzută de art. 378 alin. (1) lit. c) C.p., este necesar ca neplata pensiei de întreținere să aibă loc pe durata a trei luni consecutive.

Trebuie precizat că problema nu este determinată de intrarea în vigoare a Codului penal actual, soluția fiind similară sub imperiul reglementării anterioare, cu singura deosebire că era vorba de două, iar nu de trei luni.

Opinia agreată de participanți, în unanimitate, a fost în sensul că, prin folosirea sintagmei "timp de 3 luni" legiuitorul a intenționat să se refere la un termen de 3 luni, pe durata căruia pensia de întreținere nu a fost plătită, deci cel 3 luni trebuie să fie consecutive. În acest sens este și soluția doctrinei juridice tradiționale, care se referă explicit la un termen de două luni (a se vedea, în acest sens, **V. Dongoroz ș.a., op. cit., vol. IV, pag. 511**).

✓ **Abandon de familie. Aspecte procedurale. Persoana care depune plângere prealabilă în cazul minorului cu vârsta între 14 și 16 ani**

S-a pus problema dacă, în această situație, plângerea se depune de către ocrotitorul legal sau de către minor, cu încuviințarea acestuia.

Opinia agreată de participanți, în unanimitate, a fost în sensul că nimic nu justifică, în cazul acestei infracțiuni, vreo derogare de la regimul de drept comun al instituției, ca urmare plângerea prealabilă se va formula, potrivit art. 295 alin. (3) cu referire la art. 289 alin. (8) C.p.p., de către minor, cu încuviințarea ocrotitorului legal.

✓ **Abandon de familie. Aspecte procedurale. Condițiile de fond și de formă ce trebuie îndeplinite pentru a se dispune de către procuror continuarea cercetărilor potrivit art. 157 alin. (4) C.p.**

Opinia agreată de participanți, în unanimitate, a fost în sensul că, pentru a se dispune de către procuror, din oficiu, punerea în mișcare a acțiunii penale, potrivit alin. (4) al art. 157 C.p., este necesar ca reprezentantul legal al persoanei lipsite de capacitate ori persoana lipsită de capacitate, asistată de ocrotitorul legal, să nu formuleze plângere prealabilă ori aceasta să nu fie valabil formulată.

În ceea ce privește condițiile de formă, actul prin care se dispune este ordonanța, iar conținutul este cel prevăzut de lege pentru astfel de cazuri, neexistând derogări de la dreptul comun.

➤ **Probleme privind alte infracțiuni**

✓ **Incidența dispozițiilor art. 196 alin. (1) C.p. în cazul conducătorului auto care a consumat băuturi alcoolice, dar nu este afectat de acest fapt**

S-a pus problema, în practica judiciară dacă, pentru existența infracțiunii prevăzute de art. 196 alin. (1) C.p., este suficient să se facă dovada consumului de băuturi alcoolice de către conducătorul auto sau este necesar să se dovedească împrejurarea că respectivul consum i-a afectat capacitatea de a conduce.

Opinia agreată de participanți, în unanimitate, a fost în sensul că, atâta vreme cât conducerea unui autovehicul de către o persoană care a consumat băuturi alcoolice este interzisă de lege, se poate prezuma că, în sine, consumul de alcool este de natură să afecteze capacitatea persoanei de a conduce un autoturism pe drumurile publice. Ca urmare, ori de câte ori conducătorul auto a consumat băuturi alcoolice, sunt, din acest punct de vedere, întrunite condițiile pentru a se reține infracțiunea anterior menționată.

A fost exprimată în cadrul dezbaterilor și opinia potrivit căreia, întrucât legea prevede în mod expres existența unui efect specific, și anume efectul influenței toxicității etilice, câtă vreme acest efect nu poate fi regăsit în comportamentul clinic al subiectului, nu poate fi luată în discuție existența infracțiunii.

- ✓ **Infracțiunea de tulburare a liniștii publice prevăzută de art. 371 C.p. În ce măsură infracțiunile de loviri sau alte violențe, prevăzută de art. 193 C.p., amenințare, prevăzută de art. 206 C.p. și distrugere, prevăzută de art. 253 C.p. sunt absorbite în conținutul acesteia**

S-a pus problema, în practica judiciară, în ce măsură infracțiunea prevăzută de art. 371 C.p. absoarbe în conținutul său constitutiv infracțiunile prevăzute de art. 193, art. 206 și art. 253 C.p.

Opinia agreată de participanți, în unanimitate, a fost în sensul că, având în vedere valorile sociale diferite ocrotite în cazul acestor infracțiuni, ele se vor reține în concurs formal, neoperând absorbția.

- ✓ **Violența în familie (art. 199 C.p.). Cazurile în care este posibilă împăcarea**

Opinia agreată de participanți, în unanimitate, a fost în sensul că, pentru infracțiunile prevăzute de art. 191 raportat la art. 193 și, respectiv, art. 196 C.p., posibilitatea împăcării există doar atunci când acțiunea penală a fost exercitată din oficiu. În cazul formulării plângerii prealabile, sunt incidente dispozițiile privind retragerea acesteia.

- ✓ **Absorbția actelor de agresiune sexuală în conținutul infracțiunii de viol, când aceasta a rămas în forma tentativei**

Față de formularea art. 219 alin. (4) C.p., s-a pus problema, în practica judiciară, în ce măsură textul este aplicabil în situația în care actele specifice infracțiunii de viol au rămas în faza tentativei.

Opinia agreată de participanți, în unanimitate, a fost în sensul că soluția privind încadrarea juridică nu este diferită, după cum este vorba despre acte specifice violului ce au fost comise sau doar tentate. Soluția contrară ar determina un tratament sancționator mai aspru în cazul în care actele specifice violului nu sunt consumate, deoarece, în acest caz, s-ar reține atât tentativa la infracțiunea de viol, cât și infracțiunea de agresiune sexuală.

- ✓ **Infracțiunea de înșelăciune comisă prin depunerea de adevăruri de salariu falsificate. Momentul epuizării infracțiunii**

În practica judiciară s-a pus problema momentului epuizării infracțiunii continuate comise prin depunerea de adevăruri de salariu falsificate, în vederea calculării pensiei, în concret dacă epuizarea se produce la momentul ultimului act de inducere în eroare sau la acela al încasării folosului necuvenit (pensiei).

Opinia agreată de participanți, în unanimitate, a fost în sensul că momentul epuizării activității infracționale este acela al ultimului act de inducere în eroare, indiferent de amplificarea în timp a consecințelor infracțiunii, amplificare ce are loc cu ocazia încasării lunare a fiecărei sume cu titlul de pensie.

✓ **Încadrarea juridică a faptei de a sustrage, în aceleași împrejurări și din același loc, bunuri aparținând mai multor persoane (unitate sau pluralitate de infracțiuni)**

S-a pus problema, în practica judiciară, în ce măsură sustragerea de bunuri aparținând mai multor persoane, din același loc și cu aceeași ocazie, realizează elementele constitutive ale unei infracțiuni de furt sau este vorba despre tot atâtea infracțiuni în concurs câți subiecți există în cauză.

Opinia agreată de participanți, în unanimitate, a fost în sensul că dezlegarea dată chestiunii depinde de împrejurarea dacă autorul faptei a cunoscut împrejurarea că bunurile aparțin mai multor persoane, caz în care se vor reține mai multe infracțiuni, în concurs.

În cazul în care autorul a fost în eroare cu privire la numărul subiecților pasivi, acestuia nu i se poate agrava situația, prin reținerea concursului de infracțiuni, în funcție de o împrejurare pe care nu a cunoscut-o.

✓ **Aplicarea art. 342 alin. (6) C.p. în cazul armelor neletale**

Opinia agreată de participanți, în unanimitate, a fost în sensul că din redactarea textului rezultă că legiuitorul nu a dorit să excludă armele neletale de sub incidența acestui text, atunci când a intenționat să se refere doar la una sau alta dintre categorii făcând-o în mod expres, ca în celelalte alineate ale art. 342.

Trebuie menționat că soluția legislativă nu este nouă, reglementarea anterioară fiind similară.

➤ **Evaziune fiscală. Posibilitatea reținerii în concurs cu infracțiunea de delapidare sau infracțiunea prevăzută de art. 272 din Legea nr. 31/1990. Delimitarea infracțiunii de delapidare de infracțiunea prevăzută de art. 272 din Legea nr. 31/1990**

Problema nu are caracter de noutate și nu a fost determinată de apariția noilor coduri. **Opinia agreată de participanți, în unanimitate**, a fost în sensul că evaziunea fiscală se poate reține în concurs cu infracțiunea de delapidare sau infracțiunea prevăzută de art. 272 din Legea nr. 31/1990 (fapta de sustragere de la plata impozitelor și taxelor și aceea de însușire a unor sume de bani din patrimoniul societății fiind susceptibile de incriminări distincte), iar diferența dintre ultimele două infracțiuni este determinată de calitatea subiectului activ, care este circumstanțiat mai strict în cazul legii speciale.

➤ **Infracțiuni silvice. Consecințele sancționării contravenționale anterioare a inculpatului în cazul comiterii infracțiunilor prevăzute de art. 108 alin. (1) lit. b) și art. 110 alin. (1) lit. b) din Legea nr. 46/2008**

Față de modalitatea de redactare a întrebării, am plecat de la presupunerea că este vorba despre dispozițiile corespunzătoare ale art. 107 și art. 109 din Codul silvic, iar prima dintre cele două fapte la care se referă textul a fost deja sancționată contravențional.

Opinia agreată de participanți, în unanimitate, a fost în sensul că, până la o eventuală modificare a reglementării în acord cu exigențele principiului *non bis in idem*, este necesar ca, în măsura în care se va reține una dintre infracțiunile în discuție în sarcina unei persoane deja sancționate contravențional, să fie solicitată organului competent anularea/revocarea acestei sancțiuni.

➤ **Probele și mijloacele de probă**

- ✓ **Metode speciale de supraveghere sau cercetare. Temeiul în care se obțin extrasele de cont. Semnificația termenului de 30 de zile în cazul aplicării art. 138 C.p.p.**

Opinia agreată de participanți, în unanimitate, a fost în sensul că problema a fost definitiv rezolvată prin modificarea adusă Codului de procedură penală prin ordonanța de urgență adoptată în ședința de Guvern din 18 mai 2016, noua formă a textului reglementând obținerea datelor privind tranzacțiile financiare ale unei persoane în cuprinsul art. 146¹, nou introdus.

- ✓ **Metode speciale de supraveghere sau cercetare. Obținerea datelor privind veniturile fiscalizate ale unei persoane de la ANAF. Necesitatea autorizării de către judecător, conform art. 153 C.p.p.**

Opinia agreată de majoritatea participanților fost în sensul că, atâta vreme cât este vorba despre existența și conținutul conturilor unei persoane, sunt aplicabile dispozițiile art. 153 C.p.p., astfel cum au fost modificate prin ordonanța de urgență sus-menționată, care permit obținerea de către procuror a unor astfel de date, fără intervenția judecătorului; în situația în care este vorba și despre tranzacțiile financiare ale unei persoane sunt aplicabile dispozițiile art. 146¹ C.p.p.; în ceea ce privește alte date financiare, la care niciunul dintre textele menționate nu se referă, devin incidente dispozițiile art. 170 C.p.p.

În cadrul discuțiilor s-a menționat că, în practică, pentru obținerea de date privind tranzacțiile derulate sub forma serviciului de transfer monedă (de tip Western Union), sub imperiul formei anterioare a textului din Codul de procedură penală, au existat opinii și soluții atât în sensul necesității autorizării de către judecător, cât și în sensul obținerii acestora ca urmare a solicitării adresate în acest sens procurorului, fără autorizarea judecătorului. Sub imperiul Codului de procedură penală, astfel cum a fost modificat prin O.U.G. nr. 18/2016, sunt aplicabile dispozițiile art. 146¹.

S-a apreciat că, în prezent, dispozițiile art. 146¹ acoperă atât obținerea de date pentru trecut, fără limitare temporală, cât și pentru viitor, în acest ultim caz cu prevederea posibilității de prelungire a măsurii din 30 în 30 zile, până la limita maximă prevăzută de lege, cu respectarea obligației de informare a persoanei vizate de această măsură. Sub acest ultim aspect, s-a arătat că, potrivit textului nou introdus al art. 146¹, termenul de 10 zile prevăzut pentru informare curge nu de la soluționarea cauzei, ci de la momentul verificării, aspect care poate ridica probleme în practică.

- ✓ **Eliberarea copiilor înregistrărilor convorbirilor telefonice la cererea inculpatului sau a apărătorului acestuia**

Opinia agreată de participanți, în unanimitate, a fost în sensul că legea nu obligă la eliberarea unor astfel de copii, însă aceasta poate să constituie o modalitate de îndeplinire a obligației de a asigura ascultarea acestora, potrivit art. 145 alin. (2) C.p.p.

- ✓ **Expertiza și constatarea. Încălcarea dreptului la un proces echitabil în cazul rapoartelor de constatare întocmite de inspectorii antifraudă detașați la parchete**

Opinia agreată de participanți, în unanimitate, a fost în sensul că statutul inspectorilor antifraudă detașați la parchete este unul similar celui al specialiștilor din cadrul DIICOT și DNA, ca urmare concluziile la care s-a ajuns în jurisprudență cu privire la aceștia din urmă pot fi reținute și în cazul celor dintâi.

Astfel, relevantă este practica instanței de contencios constituțional, în sensul respingerii excepțiilor de neconstituționalitate a art. 11 din O.U.G. nr. 43/2002, în forma anterioară abrogării alin. (3) și (4) prin Legea nr. 255/2013 [„(3) Constatarea tehnico-științifică efectuată din dispoziția scrisă a procurorului de specialiști prevăzuți la alin. (1) constituie mijloc de probă, în condițiile legii. (4) Constatările tehnico-științifice și expertizele pot fi efectuate și de alți specialiști sau experți din instituții publice sau private române sau străine, organizate potrivit legii, precum și de specialiști sau experți individuali autorizați sau recunoscuți, potrivit legii”], Curtea precizând, printre altele: „(...) O componentă a garanțiilor unui proces echitabil este principiul egalității armelor, ce semnifică tratarea egală a părților pe toată durata desfășurării procedurii în fața unei instanțe de judecată, fără ca una să fie dezavantajată în raport cu cealaltă. Așa fiind, nu se poate aprecia că se încalcă principiul egalității armelor atunci când procedura contestată, în ansamblul ei, nu a respectat exigențele dreptului la un proces echitabil.

Totodată, principiul contradictorialității, o altă componentă a dreptului la un proces echitabil, presupune, în esență, posibilitatea pentru părțile unui proces de a lua cunoștință de toate probele și observațiile prezentate judecătorului, de natură să îi influențeze decizia, și de a le discuta.

Or, Curtea reține că, în cauza de față, partea putea să ia cunoștință de existența constatării tehnico-științifice – mijloc de probă efectuat de specialiștii din cadrul Direcției Naționale Anticorupție – odată cu prezentarea materialului de urmărire penală, în condițiile art. 250-254 CPP [*din 1968 – n.a.*]. Așadar, partea poate formula obiecții la raportul de constatare sau poate contesta în fața instanței de judecată, în condiții de contradictorialitate, mijlocul de probă respectiv”.

De asemenea, Curtea a constatat că o reglementare similară cu cea criticată este cuprinsă în art. 112 CPP, potrivit căruia, în anumite cazuri, organul de urmărire penală poate folosi cunoștințele unui specialist sau tehnician, dispunând, din oficiu sau la cerere, efectuarea unei constatări tehnico-științifice, care se efectuează, de regulă, de către specialiști sau tehnicieni care funcționează în cadrul ori pe lângă instituția de care aparține organul de urmărire penală, dar care poate fi efectuată și de către specialiști sau tehnicieni care funcționează în cadrul altor organe.

Pe de altă parte, Curtea a observat că „în procesul deliberării judecătorul verifică și evaluează materialul probator și își fundamentează soluția pe întregul probatoriu administrat în cauză, prin coroborarea și aprecierea probelor, iar nu prin raportarea exclusivă la constatările tehnico-științifice întocmite de specialiștii prevăzuți de textele de lege criticate. Așadar, judecata se desfășoară de către o instanță independentă și imparțială, în condiții de publicitate, oralitate și contradictorialitate, iar judecătorul își fundamentează soluția pe întregul probatoriu administrat, verificând, evaluând și coroborând probele, astfel că informațiile conținute în constatările tehnico-științifice nu pot crea în mod concret riscul unui abuz de procedură. În acest sens, s-a pronunțat Curtea Constituțională prin Decizia nr. 524/2006.”

În cadrul dezbaterilor s-a făcut referire la faptul că, și potrivit jurisprudenței CEDO (cauza Borcea împotriva României, Decizia din 22 septembrie 2015, parag. 48) soluționarea cauzei pe baza acestor rapoarte de constatare nu încalcă dreptul la un proces echitabil.

- ✓ **Posibilitatea audierii în calitate de martor, în cursul cercetării judecătorești, a inspectorului antifraudă care a întocmit un raport de constatare**

Opinia agreată de participanți, în unanimitate, a fost în sensul că, potrivit art. 172 alin. (7) C.p.p., există posibilitatea audierii specialiștilor care funcționează în cadrul organelor judiciare, între aceștia numărându-se și inspectorii antifraudă detașați la parchete.

- ✓ **Expertiza și constatarea. Obligativitatea efectuării expertizei în cazul în care raportul de constatare este contestat doar formal**

Opinia agreată de participanți, în unanimitate, a fost în sensul că problema a fost definitiv rezolvată prin modificarea adusă Codului de procedură penală prin ordonanța de urgență adoptată în ședința de Guvern din 18 mai 2016, noua formă a textului fiind în sensul că „se poate dispune” efectuarea unei expertize, în cazul în care se contestă concluziile raportului de constatare, revenind magistratului rolul de a se pronunța cu privire la temeinicia cererii de administrare a probei.

- ✓ **Prelevarea mostrelor biologice în condițiile art. 190 alin. (8) C.p.p. Obligația începerii prealabile a urmăririi penale**

În practica judiciară s-a pus problema în ce măsură, înainte de prelevarea mostrelor biologice potrivit art. 190 alin. (8) C.p.p., trebuie să se dispună începerea urmăririi penale.

Opinia agreată de participanți, cu o majoritate semnificativă, a fost în sensul că, față de redactarea textului sus-menționat, care se referă la recoltarea probelor biologice din dispoziția organelor de constatare, în cel mai scurt timp posibil, răspunsul este unul negativ. Organele de constatare vor conduce persoana, imediat după depistarea în trafic, la sediul instituției medicale, vor dispune recoltarea probelor, apoi vor înainta actele întocmite organelor de cercetare penală, deci poliției judiciare, care, după începerea urmăririi penale cu privire la faptă, va dispune valorificarea probelor recoltate, prin efectuarea unei constatări privind valoarea alcoolemiei și, dacă este cazul, a unei expertize privind calculul retroactiv al acesteia. Interpretarea nu contravine dispozițiilor art. 97 alin. (2) C.p.p., privind obținerea probelor în cadrul procesului penal, câtă vreme raportul de expertiză sau constatare este întocmit în acest cadru.

În cadrul dezbaterilor a fost pusă în discuție și modalitatea de interpretare și aplicare a dispozițiilor art. 190 alin. (7) C.p.p., în ceea ce privește posibilitatea recoltării probelor biologice în cazul unui viol, de către medicul legist, în condițiile în care textul art. 190 alin. (7) face referire expresă la „medic, asistent medical sau persoană cu o pregătire medicală de specialitate”. S-a arătat că, în practică, textul a fost aplicat în sensul obligării medicului legist la recoltarea acestor probe, medicul legist aparținând uneia dintre categoriile enumerate la alin. (7).

Referitor la acest aspect, s-a conchis că suntem în prezența unei probleme de aplicare a legii de către organele judiciare, dispozițiile legale menționate permițând obligarea personalului medical de specialitate din unitatea la care a fost transportată victima violului, care îndeplinește condițiile prevăzute la alin. (7), de a proceda la recoltarea probelor biologice.

➤ **Măsurile preventive**

- ✓ **Competența de a dispune, în cursul urmăririi penale, revocarea măsurii controlului judiciar, dispusă de judecătorul de drepturi și libertăți**

Opinia agreată de participanți, în unanimitate, a fost în sensul că problema a fost definitiv rezolvată prin modificarea adusă Codului de procedură penală prin ordonanța de urgență adoptată în ședința de Guvern din 18 mai 2016, noua formă a art. 242 C.p.p. prevăzând,

la alin. (4¹), nou introdus, că în cursul urmăririi penale revocarea sau înlocuirea acestei măsuri se dispune de procuror, inclusiv în cazurile în care măsura a fost luată de judecătorul de drepturi și libertăți.

✓ **Natura și modalitatea de calcul a termenului de 5 zile prevăzut de art. 235 C.p.p.**

Prin decizia nr. 336/2015, Curtea Constituțională a admis excepția de neconstituționalitate și a constatat că prevederile art. 235 alin. (1) C.p.p. sunt constituționale în măsura în care nerespectarea termenului „cu cel puțin 5 zile înainte de expirarea duratei arestării preventive” atrage incidența art. 268 alin. (1) C.p.p.

În ceea ce privește natura acestui termen, în practica judiciară s-au exprimat două opinii: aceea potrivit căreia este vorba de un termen peremptoriu, regresiv, procedural, care se calculează pe zile libere, conform art. 269 C.p.p., respectiv aceea în sensul că este un termen substanțial, care se calculează pe zile pline, conform art. 271 C.p.p.

Opinia agreată de majoritatea participanților a fost în sensul că primul punct de vedere este cel corect, dispozițiile art. 271 C.p.p. având în vedere doar durata măsurilor preventive, nu și alte aspecte referitoare la acestea.

În același sens s-a decis, cu majoritate, și cu ocazia întâlnirii semestriale a președinților secțiilor penale ale Înaltei Curți de Casație și Justiție și curților de apel, desfășurată la Sibiu, în perioada 24-25 septembrie 2015¹.

✓ **Momentul punerii în libertate a inculpatului reținut în cazul respingerii propunerii de arestare preventivă de către judecătorul de drepturi și libertăți**

Potrivit dispozițiilor art. 227 alin. (1) C.p.p., judecătorul de drepturi și libertăți, dacă apreciază că nu sunt întrunite condițiile pentru luarea măsurii arestării preventive, respinge propunerea formulată de procuror, dispunând punerea în libertate a inculpatului reținut.

În unanimitate, participanții au apreciat că norma este una confuză și neconformă cu natura măsurii reținerii și modalitatea de control a legalității acesteia. Ca urmare, se impune modificarea legii, prin înlăturarea referirii la punerea în libertate a inculpatului reținut.

De lege lata însă, **nu s-a putut ajunge la un punct de vedere împărtășit de majoritatea participanților.**

Astfel, în cadrul dezbaterilor s-a exprimat opinia că dispoziția este executorie de la pronunțare, interpretarea contrară lipsind de efecte prevederea, în condițiile în care este dificil de imaginat că măsura reținerii poate să dureze până la rămânerea definitivă a încheierii. A fost exprimat însă și punctul de vedere în sensul că, în lipsa sintagmei ”de îndată” din conținutul textului, punerea în libertate devine executorie la momentul rămânerii definitive a hotărârii.

De asemenea, a fost evocată și o altă soluție adoptată în practică, conform căreia sintagma ”de îndată” utilizată de legiuitor se raportează la momentul expirării ordonanței de reținere, câtă vreme aceasta nu a fost contestată, textul art. 227 C.p.p. făcând referire doar la evaluarea pe care judecătorul este chemat să o facă asupra propunerii de arestare preventivă, nu și asupra ordonanței de reținere.

În sprijinul acestei opinii s-a adus ca argument și dispoziția referitoare la soluția adoptată de legiuitor în cazul respingerii propunerii de prelungire a măsurii arestării preventive în cursul urmăririi penale. În acest caz, potrivit dispozițiilor art. 237 alin (1) C.p.p., judecătorul de drepturi și libertăți, dacă apreciază că nu sunt întrunite condițiile prevăzute de lege pentru prelungirea arestării preventive a inculpatului, respinge, prin

¹ Punctul 1 din minuta întâlnirii, publicată pe pagina web a INM, http://inm-lex.ro/fisiere/d_1164/Minuta%20intalnire%20sectii%20openale,%20Sibiu,%2024-25%20septembrie%202015.pdf

încheiere motivată, propunerea procurorului, dispunând punerea în libertate a inculpatului la expirarea duratei acesteia, dacă nu este arestat în altă cauză.

Referitor la acest ultim punct de vedere, s-a arătat însă că o interpretare, în contextul noului text al art. 227, în sensul supraviețuirii măsurii reținerii și după respingerea propunerii de arestare preventivă, până la expirarea duratei de 24 de ore prevăzută în ordonanța de reținere necontestată ar fi dificil de justificat din perspectiva art. 5 din Convenția europeană a drepturilor omului.

În cadrul dezbaterilor a fost ridicată și problema momentului în care devine executorie încheierea de înlocuire a unei măsuri preventive cu o altă măsură, respectiv de la momentul pronunțării sau de la cel al rămânerii definitive.

Problema a făcut obiect de dezbatere și cu ocazia întâlnirilor de practică neunitară ale președinților secțiilor penale ale curților de apel, ocazii cu care s-a concluzionat că nu există un text legal care să susțină concluzia caracterului executoriu al încheierii de înlocuire a măsurii preventive de la momentul pronunțării.

Din analiza soluțiilor de practică judiciară în materie, solicitate de Agentul Guvernamental pentru CEDO, ca urmare a unei cauze comunicate de Curtea Europeană a Drepturilor Omului (care a vizat ipoteza înlocuirii controlului judiciar cu măsura arestării preventive), a rezultat că în majoritatea încheierilor pronunțate de judecătorul de drepturi și libertăți de la instanța de fond, sesizat cu propunerea de înlocuire a măsurii preventive, se face mențiunea privind dispunerea emiterii mandatului de arestare la rămânerea definitivă a încheierii.

- ✓ **Înlocuirea măsurii controlului judiciar cu măsura arestării preventive, în cazul comiterii unei noi infracțiuni. Necesitatea îndeplinirii condițiilor pentru luarea măsurii arestării preventive**

În practica judiciară s-a pus problema dacă, în cazul nerespectării măsurilor din conținutul controlului judiciar, înlocuirea acestuia cu măsura arestării preventive se va face doar dacă sunt îndeplinite condițiile pentru luarea acesteia sau și în cazul în care pedeapsa pentru infracțiunea săvârșită este mai mică de 5 ani.

Opinia catedrei de specialitate din cadrul INM este în sensul că în cauză este vorba despre un caz *sui-generis* de luare a măsurii arestării preventive, în legătură cu care nu este necesar a se analiza îndeplinirea condițiilor prevăzute de art. 223 C.p.p., interpretarea contrară fiind de natură să lipsească de sancțiune încălcarea obligațiilor din conținutul controlului judiciar, în anumite cazuri.

Participanții la întâlnire au confirmat existența unei practici majoritare la nivelul instanțelor în sensul că, față de prevederile art. 215 alin. (7) C.p.p. care se referă la "condițiile prevăzute de lege", se impune verificarea îndeplinirii acestora, inclusiv în ceea ce privește pedeapsa prevăzută de lege pentru infracțiunea reținută în sarcina inculpatului.

- ✓ **Aplicabilitatea art. 207 alin. (4) C.p.p. în cazul inculpatului arestat în lipsă**

Opinia agreată de participanți, în unanimitate, a fost în sensul că, în cazul inculpatului față de care s-a luat măsura arestării preventive, care, însă, nu a fost pusă în executare, nu există obligația verificării periodice a legalității și temeiniciei acesteia de către judecătorul de cameră preliminară sau instanța de judecată.

- ✓ **Admisibilitatea propunerii de arestare pentru tentativa la infracțiunea de tâlhărie**

Opinia agreată de participanți, în unanimitate, a fost în sensul că, față de prevederile art. 187 C.p., potrivit cărora prin *pedeapsa prevăzută de lege* se înțelege pedeapsa prevăzută în textul de lege care incriminează fapta în forma consumată, fără luarea în considerare a cauzelor de reducere sau de majorare a pedepsei, în cazul infracțiunii de tâlhărie sunt îndeplinite

condițiile prevăzute de lege pentru luarea măsurii arestării preventive și atunci când aceasta a rămas în faza tentativei.

Participanții la întâlnire au apreciat că, în acest caz, nu suntem în prezența unei probleme controversate de drept, fiind vorba despre aplicarea greșită a legii.

- ✓ **Calea de atac împotriva încheierii prevăzute de art. 221 alin. (6) C.p.p., prin care judecătorul de drepturi și libertăți, judecătorul de cameră preliminară sau instanța a permis inculpatului arestat la domiciliu părăsirea imobilului**

Opinia agreată de participanți, în unanimitate, a fost în sensul că, având în vedere faptul că art. 205 și art. 206 C.p.p. se referă la încheierile prin care judecătorul se pronunță asupra măsurilor preventive, iar nu doar cu privire la luarea, menținerea, revocarea ori înlocuirea acestora, prevederile unuia dintre aceste texte de lege sunt aplicabile, după caz, și în ipoteza analizată.

- ✓ **Necesitatea confirmării măsurii arestării preventive luate față de inculpatul care a fost prezent la judecarea propunerii de arestare preventivă, dar nu și la pronunțare**

Având în vedere prevederile art. 231 alin. (7) C.p.p., principalul scop al procedurii confirmării arestării preventive este acela de a asigura audierea inculpatului de către un magistrat judecător, în condițiile în care aceasta nu a fost posibilă în momentul luării măsurii preventive. Or, în cazul în care inculpatul a fost prezent la judecarea propunerii de arestare preventivă și a fost audiat de judecător, iar ulterior a părăsit sala de judecată, nemaifiind prezent la pronunțare, parcurgerea procedurii de confirmare nu mai este necesară. ***În acest sens a fost și opinia agreată, în unanimitate, de participanți.***

- ✓ **Control judiciar. Posibilitatea judecătorului de drepturi și libertăți care soluționează plângerea formulată împotriva ordonanței procurorului de luare a măsurii controlului judiciar de a modifica sau înlătura obligații din conținutul măsurii**

Opinia agreată de participanți, în unanimitate, a fost în sensul că, potrivit art. 213 alin. (6) C.p.p., astfel cum a fost modificat prin ordonanța de urgență adoptată în ședința de Guvern din 18 mai 2016, judecătorul de drepturi și libertăți, soluționând plângerea, poate dispune revocarea măsurii controlului judiciar sau poate dispune modificarea obligațiilor din conținutul acesteia.

➤ **Măsurile de siguranță**

- ✓ **Procedura confirmării măsurii de siguranță a internării medicale luate provizoriu în cursul urmăririi penale, în cazul adoptării unei soluții de netrimitere în judecată**

Opinia agreată de participanți, în unanimitate, a fost în sensul că, potrivit art. 248 alin. (14) cu referire la art. 246 alin. (13) C.p.p., în cazul în care dispune o soluție de netrimitere în judecată, procurorul sesizează judecătorul de cameră preliminară pentru confirmarea, înlocuirea sau, după caz, încetarea măsurii.

- ✓ **Procedura luării măsurii de siguranță a obligării la tratament medical în cazul adoptării unei soluții de clasare**

Opinia agreată de participanți, în unanimitate, a fost în sensul că, potrivit art. 246 alin. (13) C.p.p., în cazul în care dispune o soluție de netrimitere în judecată, procurorul sesizează judecătorul de cameră preliminară pentru confirmarea, înlocuirea sau, după caz, încetarea măsurii.

➤ **Măsurile asigurătorii**

- ✓ **Posibilitatea procurorului de a dispune ridicarea măsurilor asigurătorii înainte de adoptarea unei soluții**

Opinia agreată de participanți, în unanimitate, a fost în sensul că, deși legea nu prevede o procedură de ridicare a măsurilor asigurătorii în cursul urmăririi penale, în situația, de pildă, a achitării voluntare a prejudiciului pentru acoperirea căruia acestea au fost instituite, este evident că, atunci când temeiurile care au dus la luarea măsurii nu se mai mențin, se va dispune ridicarea acesteia.

- ✓ **Valorificarea anticipată a bunurilor sechestrate, potrivit art. 252¹ C.p.p. Procedura aplicabilă**

Valorificarea anticipată se va face potrivit art. 29 alin. (5) din Legea nr. 318/2015 pentru înființarea, organizarea și funcționarea Agenției Naționale de Administrare a Bunurilor Indisponibilizate.

Astfel, din dispoziția procurorului, a judecătorului de drepturi și libertăți sau a instanței de judecată, Agenția procedează la valorificarea de îndată a bunurilor mobile sechestrate, în cazurile prevăzute de art. 252¹ din Legea nr. 135/2010. Bunurile sunt predate Agenției în temeiul unui proces-verbal de predare-preluare încheiat între Agenție și organele care duc la îndeplinire măsurile asigurătorii, potrivit art. 251 din Legea nr. 135/2010, cu modificările și completările ulterioare. În baza informațiilor gestionate prin sistemul informatic național integrat de evidență a creanțelor provenite din infracțiuni, Agenția poate propune, din oficiu, procurorului, judecătorului de drepturi și libertăți sau instanței de judecată inițierea procedurii de valorificare a bunurilor mobile sechestrate.

Agenția este autorizată, cu aprobarea prealabilă a procurorului sau, după caz, a instanței de judecată, să obțină acordul proprietarului bunului în vederea valorificării în condițiile art. 252¹-252⁴ din Legea nr. 135/2010. Valorificarea bunurilor se realizează: a) de către Agenție, prin licitație publică; b) de către entități sau societăți specializate, selectate cu respectarea prevederilor legale privind achizițiile publice; c) prin intermediul executorilor judecătorești, potrivit procedurilor proprii; d) de către organele fiscale, potrivit procedurilor proprii de valorificare. Directorul general al Agenției decide asupra uneia din modalitățile de valorificare. În vederea stabilirii prețului la care se valorifică bunurile, Agenția poate angaja evaluatori autorizați, în condițiile legii.

Participanții la întâlnire au pus însă problema modului în care se realizează efectiv această valorificare, în condițiile în care Agenția nu este încă operațională. **Opinia agreată de majoritatea participanților** a fost în sensul că până la operaționalizarea Agenției, valorificarea se va face prin intermediul organelor fiscale.

Drept procesual penal – partea specială

➤ **Urmărirea penală**

- ✓ **Organul judiciar competent să dispună extinderea urmăririi penale sau schimbarea încadrării juridice față de suspect**

S-a pus problema, în practica judiciară, față de prevederile art. 305 alin. (3) C.p.p., care fac referire exclusiv la procuror, în ce măsură organele de cercetare penală pot dispune, potrivit art. 311 alin. (1) și (2) C.p.p., extinderea urmăririi penale sau schimbarea încadrării juridice, atunci când există suspect în cauză.

Opinia agreată de participanți, în unanimitate, a fost în sensul că chestiunea a fost definitiv rezolvată prin modificarea adusă art. 305 alin. (3) C.p.p. prin ordonanța de urgență adoptată în ședința de Guvern din 18 mai 2016, noua formă a textului reglementând competența organelor de cercetare penală de a dispune efectuarea în continuare a urmăririi penale față de o persoană.

- ✓ **Posibilitatea de a dispune, prin aceeași ordonanță, efectuarea în continuare a urmăririi penale și punerea în mișcare a acțiunii penale față de o persoană**

Potrivit unei opinii, cele două momente trebuie să fie distincte, având în vedere atât standardul probator diferit, cât și necesitatea respectării dreptului la apărare.

Într-o altă opinie, efectuarea în continuare a urmăririi penale față de o persoană și punerea în mișcare a acțiunii penale se pot dispune prin același act, câtă vreme este realizat standardul probator pentru luarea celei de-a doua măsuri. Potrivit celor care susțin acest punct de vedere, împrejurarea că, anterior punerii în mișcare a acțiunii penale, persoana nu este audiată în calitate de suspect nu este de natură să afecteze drepturile acesteia, câtă vreme audierea în calitate de inculpat se va face cu respectarea tuturor garanțiilor procesuale.

Opinia agreată de participanți a fost în sensul că legea permite ambele interpretări, dar că practica, în imensa majoritate a cazurilor, este conformă primului punct de vedere.

- ✓ **Drepturile avocatului suspectului sau inculpatului. Necesitatea formulării cererii de a asista la efectuarea actelor de urmărire penală**

Opinia agreată de participanți, în unanimitate, a fost în sensul că dispozițiile art. 92 alin. (2) C.p.p. prevăd că avocatul suspectului sau inculpatului poate solicita să fie încunoștințat de data și ora efectuării actelor de urmărire penală; ca urmare, obligația organelor de urmărire penală de a proceda la înștiințare este condiționată de formularea cererii.

- ✓ **Drepturile avocatului suspectului sau inculpatului. Sfera actelor de urmărire penală la care avocatul poate asista**

Opinia agreată de majoritatea participanților a fost în sensul că, deși textul legii se referă, generic, la actele de urmărire penală, avocatul suspectului sau inculpatului poate asista la administrarea probelor, cu excepțiile prevăzute de lege.

Trebuie menționat că aceste excepții, precum și orice alte acte de urmărire penală la care se face referire în cuprinsul art. 92 C.p.p., sunt exclusiv din sfera mijloacelor de probă. Mai mult decât atât, utilizarea termenului "efectuarea" ("a efectua" înseamnă, potrivit DEX, „a îndeplini”, „a realiza”, „a executa”, iar nu „a dispune”) este de natură să acrediteze ideea că este vorba de administrarea de probe, iar nu de emiterea de ordonanțe de către procuror. În plus, trebuie observat că, referitor la dispozițiile ce pot fi cuprinse în astfel de ordonanțe (schimbare de încadrare juridică, efectuare în continuare a urmăririi penale față de o persoană, punere în mișcare a acțiunii penale), legea a prevăzut obligația organelor judiciare de aducere la cunoștința inculpatului, ca o componentă a respectării dreptului la apărare.

În particular, s-a pus problema dreptului apărătorului de a fi încunoștințat despre dispunerea efectuării unei constatări ori despre solicitarea de înscrisuri de la o instituție.

Opinia agreată de participanți, în majoritate, a fost în sensul că avocatul suspectului are dreptul de a asista la efectuarea constatării, iar nu la dispunerea acesteia și poate să studieze înscrisurile mijloace de probă după atașarea lor la dosar. S-a subliniat, în acest context, că înștiințarea avocatului despre efectuarea unui act se face doar în scopul de a-i permite să asiste la acesta, în condițiile în care modalitatea de efectuare a actului este compatibilă cu asistarea.

- ✓ **Clasarea cauzei. Posibilitatea de a se dispune clasarea cauzei potrivit art. 16 alin. (1) lit. c) C.p.p. față de persoana indicată în plângere ca autor al faptei, fără a se dispune disjungerea cauzei și continuarea cercetărilor față de autori necunoscuți. Legalitatea unei astfel de soluții când urmărirea penală este începută *in rem*. Legalitatea unei astfel de soluții când autorul nu este cunoscut**

Opinia agreată de participanți, în unanimitate, a fost în sensul că pentru a se dispune clasarea cauzei în temeiul art. 16 alin. (1) lit. c) C.p.p. este necesar ca urmărirea penală să fie efectuată față de o persoană determinată; în cazul în care, după efectuarea urmăririi penale *in rem*, reiese că rezultatul socialmente periculos nu este urmarea unei acțiuni umane, în general, atunci soluția de clasare se va dispune în temeiul art. 16 alin. (1) lit. b) teza I C.p.p., doar faptele omului fiind incriminate ca infracțiuni.

În consecință, soluția în discuție se va adopta fie atunci când din probele administrate în cauză rezultă extraneitatea persoanei cercetate față de fapta sesizată, fie ca urmare a aplicării față de aceasta a principiului *in dubio pro reo*.

În funcție de existența uneia sau alteia dintre situațiile de mai sus, se va aprecia și oportunitatea disjungerii cauzei și continuării urmăririi penale pentru identificarea autorului faptei.

- ✓ **Obligarea la cheltuieli judiciare a suspectului sau făptuitorului în cazurile în care legea se referă expres doar la inculpat. Persoanele obligate să suporte cheltuielile judiciare în caz de împăcare, dacă urmărirea penală se efectuează *in rem* sau față de suspect**

Opinia agreată de participanți, în unanimitate, a fost în sensul că, reglementând problema suportării cheltuielilor judiciare avansate de stat, art. 275 face referire, în cuprinsul alin. (1)-(4), la modalitatea de rezolvare a acesteia în cuprinsul hotărârii judecătorești, pentru ca în alin. (5) să facă referire, în ceea ce privește soluțiile adoptate de procuror, la regulile de la judecată, care se vor aplica "în mod corespunzător". Fără îndoială, în cuprinsul alin. (1)-(4) subiectul pasiv al raportului de drept procesual este indicat doar cu denumirea de "inculpat", aceasta fiind singura calitate pe care el o poate avea la momentul pronunțării hotărârii instanței.

Din referirea pe care alin. (4) o face la aplicarea regulilor din alineatele precedente, în mod corespunzător, se înțelege că reglementările referitoare la inculpat corespunzătoare fazei de judecată se vor aplica și în cazul suspectului, în etapa urmăririi penale.

Trebuie menționat că reglementarea nu are caracter de noutate, fiind similară celei din Codul de procedură penală anterior, când nu a existat, însă, problema unei interpretări în sensul că normele respective nu sunt aplicabile învinutului.

În ceea ce îl privește pe făptuitor, acesta neavând o calitate în procesul penal, nu poate fi obligat la plata cheltuielilor judiciare.

Particularizând cele expuse mai sus la cazul în care soluția de clasare este determinată de împăcarea părților, suspectul poate să fie obligat, alături de persoana vătămată, la plata cheltuielilor judiciare.

În ceea ce privește acea parte a cheltuielilor judiciare care nu corespund culpei procesuale a persoanei vătămate, în cazul urmăririi penale efectuate *in rem*, ele vor rămâne în sarcina statului.

- ✓ **Sesizarea judecătorului de cameră preliminară pentru anularea înscrisurilor falsificate. Necesitatea formulării unei cereri de către procuror**

Opinia agreată de participanți, în unanimitate, a fost în sensul că din modalitatea de redactare a dispozițiilor art. 549¹ alin. (1) C.p.p. rezultă că formularea unei cereri separate nu este necesară, judecătorul de cameră preliminară fiind sesizat prin trimiterea dosarului, împreună cu un exemplar al ordonanței procurorului prin care a fost soluționată cauza.

- ✓ **Procedura de revocare a ordonanței prin care s-a dispus renunțarea la urmărirea penală, pentru neîndeplinirea obligațiilor, față de decizia Curții Constituționale nr. 23/2016**

Opinia agreată de participanți, în unanimitate, a fost în sensul că, potrivit normelor tranzitorii cuprinse în ordonanța de urgență adoptată în ședința de Guvern din 18 mai 2016, soluțiile de renunțare la urmărirea penală adoptate anterior publicării deciziei Curții Constituționale își păstrează valabilitatea și continuă să producă efectele pe care le-ar fi produs anterior intervenției instanței de contencios constituțional.

- ✓ **Plângerea împotriva soluției. Admisibilitatea probei cu înscrisuri în procedura prevăzută de art. 341 C.p.p.**

Opinia agreată de participanți, în unanimitate, a fost în sensul că, potrivit prevederilor art. 341 C.p.p., astfel cum a fost modificat prin ordonanța de urgență adoptată în ședința de Guvern din 18 mai 2016 [alin. (6¹)], proba cu înscrisuri este expres permisă de lege în cursul acestei proceduri.

- ✓ **Plângerea împotriva soluției. Posibilitatea procurorului ierarhic superior de a schimba temeiul soluției sau de a completa soluția inițială cu privire la o faptă sau persoană referitor la care procurorul a omis să se pronunțe. Necesitatea sesizării judecătorului de cameră preliminară în vederea confirmării soluției de redeschidere a urmăririi penale**

Nu există nicio limitare legală a modalităților sau momentului la care se poate realiza controlul legalității soluțiilor procurorului de către procurorul ierarhic superior, ca urmare, *opinia agreată de participanți, în unanimitate*, a fost în sensul că acesta se poate realiza și în contextul analizei plângerii împotriva soluției. Pe cale de consecință, în situația în care constată, astfel, că temeiul juridic al soluției este greșit, ori că soluția nu este dispusă cu privire la toate faptele și persoanele cercetate, procurorul ierarhic superior poate dispune modificarea temeiului ori completarea soluției. Când pentru stabilirea soluției corecte nu este nevoie de efectuarea vreunui act de urmărire penală, nu se impune redeschiderea acesteia, deci nici confirmarea judecătorului de cameră preliminară.

Pentru ipoteza în care, în cadrul controlului de legalitate, procurorul ierarhic superior va admite plângerea împotriva soluției și o va modifica, schimbându-i temeiul, s-a ridicat problema dacă, în aplicarea soluției reținute în decizia în interesul legii a ÎCCJ nr. 1/2009, judecătorul de cameră preliminară ar putea scoate cauza de rol, în vederea trimiterii procurorului ierarhic superior. S-a apreciat că în ipoteza modificării din oficiu de către procurorul ierarhic superior a soluției este vorba despre o soluție nouă, în acest caz, controlul

exercitat de judecătorul de cameră preliminară putând acoperi și controlul de legalitate exercitat de procurorul ierarhic superior.

În ipoteza în care modificarea soluției se realizează însă pe calea admiterii plângerii împotriva soluției, legea nu permite accesul la judecătorul de cameră preliminară (o atare posibilitate fiind prevăzută doar pentru ipoteza respingerii plângerii formulate împotriva soluției). În această situație, în măsura în care noul temei reținut este mai favorabil persoanei care a formulat plângerea, acesta nici nu mai are interesul atacării soluției în fața judecătorului de cameră preliminară, un atare interes putând exista însă în continuare pentru cealaltă parte (de exemplu, pe latură civilă).

- ✓ **Rechizitoriul. Obligația de traducere în toate cazurile în care inculpatul a fost audiat prin intermediul unui traducător. Incidența în cauză a dispozițiilor art. 329 alin. (3) și (4) C.p.p.**

Opinia agreată de participanți, cu o majoritate semnificativă, a fost în sensul că prevederile art. 329 C.p.p. au în vedere două situații diferite: aceea a cetățeanului străin sau apatrid care nu cunoaște limba română, în cazul căruia traducerea rechizitoriului se dispune din oficiu, în toate cazurile [alin. (3)], și aceea a cetățeanului român, aparținând unei minorități naționale, pentru care rechizitoriul se va traduce doar la cerere.

- ✓ **Declinarea competenței. Necesitatea de a iniția conflictul negativ de competență în situația în care cea de a doua declinare intervine după administrarea de probe**

Opinia agreată de participanți, în unanimitate, a fost în sensul că pentru existența conflictului negativ de competență este necesar ca două organe judiciare să își decline reciproc competența în același stadiu de soluționare a cauzei. Legea nu prevede explicit o astfel de condiție, însă în cuprinsul art. 51 alin. (8) C.p.p. se arată că, după soluționarea conflictului negativ de competență, instanța căreia i-a fost trimis dosarul își poate declina din nou competența dacă au intervenit date noi ce atrag schimbarea acesteia.

Ca urmare, dacă ulterior primei declinări de competență, parchetul astfel sesizat a efectuat acte de urmărire penală, acestea conducând la stabilirea altei situații de fapt, nu ne aflăm automat în prezența unui conflict negativ de competență. Acesta se va naște abia în situația în care parchetul inițial sesizat nu va aprecia că probele administrate ulterior primei declinări sunt de natură să contureze o situație de fapt în raport cu care a devenit competent și va dispune, la rândul său, declinarea competenței.

- ✓ **Sesizarea judecătorului de cameră preliminară pentru anularea înscrisurilor falsificate. Posibilitatea sesizării cu privire la anularea unor înscrisuri autentice, dar lovite de nulitate absolută ca urmare a săvârșirii unor fapte prevăzute de legea penală**

Deși legea nu face referire expresă la caracterul fals al înscrisului ce se va desființa în procedura prevăzută de art. 549¹ C.p.p., în doctrina și practica judiciară s-a făcut diferența între acțiunea în anulare sau constatarea nulității unor acte juridice, ce se poate exercita doar în fața instanței civile și cererea de desființare a unor înscrisuri, adresată judecătorului de cameră preliminară. În acest ultim caz, opiniile majoritare sunt în sensul că desființarea unui înscris are în vedere doar *instrumentum probationes*, nu și manifestarea de voință conținută de acesta (a se vedea în acest sens și **Victor Constantinescu**, în **Mihai Udroiș și colectiv**, *Codul de procedură penală. Comentariu pe articole*, Editura C.H. Beck, București, 2015, pag. 1414 și următoarele, mai ales pentru jurisprudența acolo citată).

Ca urmare, ***opinia agreată de participanți, în unanimitate***, a fost în sensul că judecătorul de cameră preliminară nu va putea analiza o eventuală viciere a consimțământului părții la încheierea unui contract.

- ✓ **Plângerea împotriva soluției. Calitatea procesuală activă a Consiliului Național pentru Studierea Arhivelor Securității, în cauzele având ca obiect infracțiuni de fals în declarații**

Opinia agreată de participanți, în majoritate, a fost în sensul că CNSAS nu are calitate procesuală pasivă în acest tip de cauză, pentru considerente similare celor ce fundamentează decizia nr. 13/2011 a Înaltei Curți de Casație și Justiție, pronunțată în soluționarea unui recurs în interesul legii referitor la Agenția Națională de Integritate.

➤ **Procedura camerei preliminare**

- ✓ **Natura termenelor de 20 și, respectiv, 60 de zile prevăzute în procedura camerei preliminare**

Opinia agreată de participanți, în unanimitate, a fost în sensul că termenele rămân, și potrivit actualei reglementări, de recomandare.

Astfel, primul dintre acestea nu este un termen legal, ci unul la dispoziția judecătorului, care decide durata acestei faze procesuale, în funcție de particularitățile cauzei, cu singura restricție în sensul că nu poate fi mai mică de 20 de zile.

În ceea ce privește durata totală a acestei faze procesuale, în lipsa unei sancțiuni pentru nerespectarea acesteia, termenul de 60 de zile este tot unul de recomandare.

În cadrul dezbaterilor pe acest punct s-a ridicat problema naturii termenului de 5 zile în care procurorul trebuie să remedieze neregularitățile actului de sesizare. Ipoteza în discuție este aceea în care procurorul a remediat neregularitățile actului de sesizare, cu depășirea însă a termenului de 5 zile fixat de judecătorul de cameră preliminară. S-a arătat că, deși neremedierea neregularităților nu reprezintă o cauză automată de restituire a cauzei la parchet (de ex. remedierea acestora poate fi realizată dar într-un termen mai mare) sancțiunea expres prevăzută de lege pentru depășirea termenului de 5 zile rămâne restituirea cauzei la parchet.

O altă problemă ridicată a vizat modalitatea în care se dispune de către instanță remedierea neregularităților actului de sesizare, arătându-se că în practica instanțelor au fost înregistrate atât situații în care măsura se dispune prin încheierea judecătorului de cameră preliminară prin care se constată necesitatea remedierii actului de sesizare, cât și situații în care s-au admis excepțiile formulate în vederea constatării neregularităților și a fost fixat termen, fără ca instanța să se pronunțe asupra neregularității în sine. Legat de această problemă, s-a apreciat că succesiunea firească, în acest caz, este aceea a constatării de către instanță, prin încheiere, a neregularității actului de sesizare, urmată de remedierea de către procuror a neregularităților constatate.

- ✓ **Natura actului prin care procurorul remediază neregularitățile actului de sesizare**

Opinia agreată de participanți, cu majoritate, a fost în sensul că, potrivit art. 286 alin. (1) C.p.p., actele prin care procurorul dispune, sunt ordonanțele, dacă legea nu dispune altfel. Pe cale de consecință, față de tăcerea legii, ***în opinia noastră***, neregularitățile actului de sesizare se vor îndrepta prin ordonanță.

Instanța supremă s-a pronunțat în același sens, reținând, în plus, că este mai puțin importantă modalitatea în care, în mod formal, se concretizează remedierea neregularităților.

Legat de acest aspect, s-a ridicat și problema necesității confirmării ordonanței prin care se îndreaptă neregularitățile actului de sesizare de către procurorul ierarhic superior. S-a arătat că, întrucât, ca urmare a remedierii actului de sesizare, avem, practic, de a face cu un act de sesizare a instanței modificat, similar procedurii de confirmare căreia îi este supus actul de sesizare inițial, și acest act de sesizare modificat ar trebui supus confirmării procurorului ierarhic superior.

De asemenea, s-a mai pus în discuție ipoteza în care neregularitatea a fost remediată de către procuror în termenul și în forma prevăzute de lege, fără a fi însă menționată în mod explicit soluția menținerii trimiterii în judecată, respectiv dacă acest din urmă aspect este sau nu de natură să vicieze remediarea actului de sesizare. S-a arătat că remediarea neregularității din rechizitoriu și comunicarea în termenul prevăzut de lege prezumă menținerea soluției de trimitere în judecată, ceea ce trebuie exprimat explicit fiind cererea de restituire a cauzei. În plus, aspectul referitor la menținerea trimiterii în judecată nu vizează în principal situația constatării neregularității și îndreptării ei, ci situația excluderii unor probe, cu consecința potențială a vulnerabilizării acuzării.

✓ **Neregularitatea rechizitoriului. Consecințele neindicării tuturor actelor materiale ale infracțiunii de evaziune fiscală la capitolul "În drept"**

S-a pus problema, în practica judiciară, în ce măsură, atunci când este vorba despre infracțiuni în formă continuată, comise prin acte materiale identice, cu caracter repetitiv și în număr foarte mare, faptul că procurorul nu a descris fiecare act material constituie o neregularitate a actului de sesizare, și în ce măsură poate justifica restituirea cauzei la procuror.

În speță este vorba despre două chestiuni distincte, una vizând modalitatea concretă de descriere a faptei în rechizitoriu, care poate să fie diferită, de la caz la caz, și nu constituie o problemă de aplicare a legii, iar alta, referitoare la condițiile în care se poate dispune restituirea cauzei la procuror.

Referitor la acest ultim aspect, trebuie observat că, în timp ce pentru a se constata neregularitatea actului de sesizare nu este necesar să se constate că insuficienta descriere a faptei nu permite stabilirea limitelor judecătii, pentru a se dispune restituirea cauzei la procuror este necesară și îndeplinirea acestei condiții. Ca urmare, atâta vreme cât descrierea faptei permite stabilirea limitelor judecătii, judecătorul de cameră preliminară trebuie să dispună începerea judecătii.

În acest sens a fost și opinia unanimă a participanților.

✓ **Neregularitatea actului de sesizare. Societate comercială menționată atât ca parte civilă, cât și ca inculpat**

S-a pus problema în ce măsură se poate constata neregularitatea sesizării instanței și dispune remediarea acesteia, în condițiile în care o societate comercială ai cărei asociați au fost trimiși în judecată pentru săvârșirea infracțiunii de delapidare a fost menționată în rechizitoriu atât în calitate de inculpat, pentru aceleași fapte ca inculpații persoane fizice, cât și în calitate de parte civilă, cu referire la aceleași fapte.

Opinia agreată de participanți, în unanimitate, a fost în sensul că, potrivit art. 135 alin. (1) C.p., persoana juridică răspunde penal pentru infracțiunile săvârșite în realizarea obiectului de activitate sau în interesul ori în numele persoanei juridice, iar conform alin. (3) al aceluiași articol, răspunderea penală a persoanei juridice nu exclude răspunderea penală a persoanei fizice care a contribuit la săvârșirea aceleiași fapte.

Astfel cum se poate observa din textul citat, legiuitorul român a optat pentru reglementarea unei răspunderi generale și extensive a persoanei juridice, ceea ce face mai ușor de argumentat faptul că aceasta poate să aibă calitatea de suspect sau inculpat în procesul penal. Altfel spus, se va verifica în fiecare caz concret în ce măsură raportul de drept sau de

fapt care leagă persoana fizică autor material al faptei de persoana juridică poate să justifice concluzia că fapta a fost comisă în realizarea obiectului de activitate, în numele sau în interesul acesteia (a se vedea, în acest sens, și **Anca Jurma**, *Persoana juridică, subiect al răspunderii penale*, Editura C.H. Beck, București, 2010, pag. 136).

Semnificativ este ca, de fiecare dată, situația de fapt să permită a se constata că infracțiunile au fost comise în realizarea obiectului de activitate, în interesul ori în numele persoanei juridice. Or, astfel cum se poate lesne observa, în speță nu sunt îndeplinite condițiile mai sus menționate, persoana juridică fiind prejudiciată, iar nu avantajată, prin fapta inculpaților. Ca urmare, atât constatarea neregularității actului de sesizare, cât și modalitatea în care s-a procedat la acoperirea acesteia au fost legale.

✓ **Restituirea cauzei la procuror. Neregularitatea actului de sesizare constând în încadrarea juridică incompletă a faptei (art. 323 teza I C.p.).**

În opinia noastră, neindicarea exactă a încadrării juridice a faptei constituie o neregularitate a actului de sesizare, cu atât mai mult în ipoteza infracțiunii menționate.

Opinia agreată de participanți, cu majoritate, a fost în sensul că textul prevede, în cuprinsul celor două teze diferite, pedepse distincte în funcție de natura actului falsificat.

Ceea ce trebuie însă analizat înainte de a se dispune restituirea cauzei la procuror este în ce măsură omisiunea de a preciza încadrarea juridică împiedică stabilirea limitelor judecării. Or, în opinia noastră, această ultimă condiție se va realiza în speță doar în măsura în care în cuprinsul actului de sesizare nu se face nicio referire la caracterul oficial sau sub semnătură privată al înscrisului, iar natura acestuia este obiect de controversă în doctrină și jurisprudență.

✓ **Constatarea nulității ordonanței de preluare a cauzei de către procurorul ierarhic superior. Anularea actului de sesizare a instanței. Trimiterea cauzei la parchet**

S-a pus problema, în practica judiciară, în ce măsură se poate constata nelegalitatea ordonanței de preluare a cauzei de către un procuror de la parchetul ierarhic superior și, pe cale de consecință, constatarea nulității actului de sesizare a instanței și restituirea cauzei la procuror, în situația în care, ulterior preluării cauzei, s-a procedat exclusiv la întocmirea rechizitoriului, urmărirea penală fiind finalizată anterior.

În sensul legalității unei astfel de soluții s-a arătat că, în cauză, urmărirea penală era terminată și că, după terminarea urmăririi penale procurorul care a efectuat sau supravegheat cercetarea penală este singurul competent să dispună o soluție în cauză, aceasta constituind o componentă a independenței procurorului în dispunerea soluției în cauză. S-a motivat că rechizitoriul este actul procesual prin care procurorul dispune numai trimiterea în judecată a inculpatului, neavând natura juridică a unui act de urmărire penală, iar preluarea cauzelor de la alte parchete se poate dispune, potrivit art. 325 C.p.p., numai în vederea supraveglierii sau efectuării urmăririi penale. Se mai reține că, întrucât inculpatul nu a fost informat cu privire la preluarea cauzei, i s-a produs o vătămare semnificativă și substanțială a dreptului la un proces echitabil.

În sens contrar s-a argumentat, în esență, astfel: conform art. 325 C.p.p., procurorii din cadrul parchetului ierarhic superior pot prelua, în vedere efectuării sau supraveglierii urmăririi penale, cauze de competența parchetelor ierarhic inferioare. Legea nu distinge după cum dosarele preluate se află în curs de efectuare a urmăririi penale, la organele de cercetare penală sau la parchet, respectiv au fost trimise de organele de cercetare la parchet în vederea

soluționării. Alegația că rechizitoriul nu are natura juridică a unui act de urmărire penală, ci este doar act de sesizare al instanței, nu poate fi acceptată. Conform art. 327 C.p.p., rechizitoriul este un act complex al organului de urmărire penală, prin care se rezolvă cauza, în sensul că se dispune trimiterea în judecată, fiind posibil ca procurorul să dispună și clasarea cauzei. Or, art. 286 C.p.p. (actele organului de urmărire penală) stabilește că procurorul dispune asupra actelor sau măsurilor procesuale și soluționează cauza prin ordonanță, iar art. 287 C.p.p. enumeră ce acte de urmărire penală se păstrează la procuror – actele prin care o măsură procesuală trebuie să fie încuviințată, autorizată sau confirmată. A susține că rechizitoriul nu este un act de urmărire penală este comparabil cu situația în care s-ar reține că hotărârea judecătorească nu este act de judecată, ci un act prin care se rezolvă acțiunea penală și cea civilă alăturată.

Opinia agreată de participanți, în unanimitate, a fost în sensul că speța presupune analiza mai multor aspecte.

Primul dintre acestea este măsura în care rechizitoriul este act de urmărire penală. Modalitatea în care art. 285 C.p.p. definește obiectul urmăririi penale ar putea lăsa să se înțeleagă că sunt acte de urmărire penală doar cele efectuate pentru a se constata dacă este sau nu cazul să se dispună trimiterea în judecată a unei persoane, rechizitoriul fiind un act ulterior acestui demers, deci doar un act de sesizare a instanței.

Există însă și argumente în sens contrar, reținute încă din doctrina juridică tradițională românească, aceasta distingând între terminarea efectivă și terminarea prezumtivă a urmăririi penale. Potrivit acestei concepții, dacă terminarea prezumtivă a urmăririi intervine atunci când au fost încheiate cercetările și urmează a se dispune în funcție de rezultatul acesteia, în schimb terminarea efectivă a urmăririi penale are loc atunci când procurorul dispune trimiterea sau netrimitearea în judecată a persoanei (a se vedea, în acest sens, și **Vintilă Dongoroz ș.a.**, *Explicații teoretice ale Codului de procedură penală român, Partea specială*, Editura Academiei, Editura All Beck, București, 2003, pag. 62).

Și în doctrina mai recentă, de altfel, se reține că actele de urmărire penală se împart în acte prin care se strâng probele și acte prin care, după evaluarea probelor strânse, se dispune efectuarea în continuare a acțiunii penale, punerea în mișcare a acțiunii penale, trimiterea ori netrimitearea în judecată (a se vedea, în acest sens, **Mihail Udroi**, *Procedura penală. Partea specială*, Editura C.H. Beck, București, 2014, pag. 4). În mod evident, din această a doua categorie face parte și rechizitoriul.

Opinia agreată de participanți, în unanimitate, a fost în sensul că acest ultim punct de vedere este cel corect.

Al doilea aspect, a cărui analiză este necesară doar în ipoteza în care rechizitoriul nu este considerat un act de urmărire penală, deci preluarea cauzei doar pentru întocmirea acestuia se apreciază ca fiind făcută cu încălcarea legii, este acela al vătămării produse inculpatului.

Or, în opinia noastră, o astfel de vătămare se poate reține doar în cazul în care, ulterior preluării, au existat cereri ale inculpatului adresate procurorului competent potrivit legii, care au rămas nesoluționate.

Probleme privind judecata

- ✓ **Instanța competentă să judece în fond o cauză având ca obiect infracțiunea de favorizare a făptuitorului, în cazul în care, în cauza în care s-a comis infracțiunea, competența după calitatea persoanei revine în primă instanță tribunalului, iar cauzele nu se mai află în același stadiu procesual**

Având în vedere prevederile art. art. 44 alin. (3) C.p.p., **în opinia noastră** competența de a judeca în fond cauza având ca obiect o infracțiune de favorizare depinde de competența de judecată în primă instanță pentru infracțiunea la care s-a favorizat, indiferent dacă subiectul activ al infracțiunii la care s-a favorizat are o calitate specială, care atrage o altă competență. Cum prin ipoteză cauzele se judecă separat, dosarul având ca obiect favorizarea este de competența instanței care ar fi judecat în fond infracțiunea la care s-a favorizat, dacă autorul acesteia, prin calitatea sa specială, nu atrăgea competența tribunalului.

- ✓ **Posibilitatea aplicării procedurii simplificate în cazul în care inculpatul recunoaște comiterea faptei în materialitatea sa, dar nu și forma de vinovăție cu care se reține că a comis-o**

În opinia noastră, atunci când o astfel de recunoaștere afectează doar încadrarea juridică, iar nu tipicitatea faptei, aplicarea procedurii simplificate este posibilă.

- ✓ **Judecarea minorului devenit major până la momentul sesizării instanței. Posibilitatea de a se dispune din oficiu introducerea în cauză a părinților ca părți responsabile civilmente. Consecințele neintroducerii acestora în cauză cu privire la modalitatea de soluționare a laturii civile**

Opinia agreată de participanți, în unanimitate, a fost în sensul că exercitarea acțiunii penale de către procuror se face când victima este o persoană lipsită de capacitatea de exercițiu sau cu capacitate de exercițiu restrânsă, situație în care acesta poate cere introducerea în cauză a părții responsabile civilmente.

În celelalte cazuri, inclusiv atunci când inculpatul este minor, introducerea în cauză a părții responsabile civilmente se face la cererea părții îndreptățite, potrivit legii. În cazul neintroducerii în cauză a părinților minorului, ca părți responsabile civilmente, aceștia nu pot fi obligați la plata prejudiciului, în solidar cu minorul, iar hotărârea pronunțată este nelegală.

- ✓ **Revizuire. Obligația de a asigura asistența juridică pentru condamnatul aflat în stare de deținere, în faza admisibilității în principiu**

Opinia agreată de participanți, în unanimitate, a fost în sensul că, având în vedere regula potrivit căreia, în materia judecării, acolo unde legea nu prevede altceva, se aplică regulile de la judecata în fond, asistența juridică este obligatorie în cazul sus-menționat.

Probleme privind aplicarea unor legi speciale

- ✓ **Art. 140¹ alin. (2) din Legea nr. 302/2004. Condițiile aplicării procedurii de către procuror. Actul prin care se dispune**

Potrivit art. 140¹ alin. (2) din Legea nr. 302/2004 recunoașterea hotărârilor judecătorești străine, în vederea producerii de efecte juridice, altele decât executarea în regim de detenție a

pedepsei, se face și pe cale incidentală, în cadrul unui proces penal în curs, de către procuror, în faza de urmărire penală, sau de către instanța de judecată pe rolul căreia se află cauza spre soluționare.

Opinia agreată de participanți, în unanimitate, a fost în sensul că prevederile susmenționate sunt incidente, de pildă, atunci când procurorul trebuie să rețină starea de recidivă a inculpatului față de condamnarea suferită de acesta în străinătate.

Potrivit art. 286 alin. (1) C.p.p., procurorul dispune prin ordonanță, atunci când legea nu dispune astfel. În lipsa unei dispoziții speciale, procurorul va dispune recunoașterea prin ordonanță.

Întocmit:

Procuror Alexandra Mihaela ȘINC, Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, formator INM

Nadia-Simona ȚĂRAN, personal de specialitate juridică asimilat judecătorilor și procurorilor, INM